

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput II. Fuisse in Christo veram carnem, eamque non de cœlo delapsam,
sed in virginali Mariæ utero procreatam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

ſive à Patre, ſive à Gentilitate familiae; in eamque ſententiam præter auctoritatem Hieronymi tria me trahunt: primum, quod liquet ex cap. x. Matth. fuiſſe hanc Mariam uxorem Alphæi: alterum, quod verſio Arabica Joan. xix. 25. diſerte habet, *Filia Cleophae*: tertium quia tollitur hac ſententia omne perſonarum diſcrimen. Sed hætenus contra Helvidium: cujus ſententiam, ut Photius appellat, irreligioſam, & impiam quidam derivatam arbitrantur ab Apollinari Laodicensi, & traditam etiam ab Eudonio, ex Eccleſiaſtica Philoſtorgii Hiſtoria à Photio in compendium redacta.

COROLLARIUM.

16. Inferitur ex dictis Joſephum non eſſe Chriſti patrem, niſi hominum exiſtimatione, ut inquit Lucas 111. 23. *ut putabatur, Filius Joſeph.*

Et Hieronymus laudato adverſus Helvidium libro: *Evangelistæ Patrem Joſeph dicunt; non quod vere pater Joſeph fuerit Salvatoris; ſed quod ad ſamam Mariam conſervandam pater ſit ab omnibus exiſtimatus.* Speciali etiam titulo appellatus eſt *Pater Chriſti*, ut docet Auguſtinus lib. 11. de Conſenſu Evang. cap. 1. *ipſa copulatione conjugii, nimirum, quia ejus conjuge natus eſt.* Sed quod aliqui dicunt eſſe filium verum ac proprium, quoniam natus; & procreatus eſt *in fundo* Joſeph, id eſt, in virginali corpore, in quod ille habebat jure conjugii poteſtatem, mihi quidem non probatur; quoniam jus aliquam inferi proprietatem Domini, & Hæredis; at non Genitoris, ac Patris. Fuit ergo hoc titulo Chriſtus ſpecialiter filius Joſephi, atque multo conjunctior, quam ſi ab eo eſſet aliunde adoptatus: at non verus, ac proprius.

CAPUT II.

Fuiſſe in Chriſto veram carnem, eamque non de cœlo delapſam, ſed in virginali Mariæ utero procreatam.

SUMMARIUM.

I. Uſque ad 4. fit propoſitio 1. & probatur tam ex Scripturis, quàm Patribus.

4. 2da propoſitio probatur. 5 & ſeqq. enervantur objectiones.

I. D. Verbum veram & corpoream aſſumpſiſſe Carnem prob. ex Scripturis.

Nunc proſtiganda venit altera adverſus Chriſti conceptionem Valentinii, Baſilidis, & Marcionis portentoſa hæreſis, nullum Chriſto attribuens corpus, niſi phantaſticum: in quem errorem prolapſi ſunt etiam Manichæi, reſutati ab Auguſtino in libro de Fide contra Manich. cap. 32. & lib. xxvi. contra Fauſtum, atque aliis in locis.

PROPOSITIO I. Divinum Verbum veram, & corpoream aſſumpſit carnem.

Demonſtratur 1. ex Scripturis. Nam Joan. 1. 14. legitur: *Et Verbum caro factum eſt*: atque in Ep. ejusdem Joannis 1. cap. 14. 2. *Omnis ſpiritus, qui conſtitetur Jeſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt, &c.* Huc ſpectant loca, quæ aſſerunt Chriſtum natum, paſſum, mortuum, ac redivivum. Item ea, quibus conſtat diſcipulos aliquando opinantes Chriſtum eſſe phantaſma, ab ipſo, qui falli non poteſt, nec fallere, fuiſſe reprehenſos, atque etiam manducatione, corporisque contactu factos fuiſſe de veritate carnis certiores, ut Mat. xiv. 26. Lucæ xxiv. 39. & Joan. R. P. Berti Theol. Tom. V.

nis xx. 27. Idem probant ea omnia, quibus narrantur patrata à Chriſto humana, & corporalia opera: in quibus non potuit affectus noſtros ſimulare, cum mentiri non poſſit.

Complura argumenta urget adverſus Marcionem, & cæteros Phantaſiaſtas Tertullianus: eaque collegit, notisque illustravit noſter Moreau Tom. 2. titulo *Chriſti caro*, Scholiis xlii. Præcipua hæc ſunt I. Deducitur à Tertulliano lib. De Carne Chriſti, ex ejus paſſione, quam prænuntiarunt Iſaias lili. 4. completam vero Evangelica narrat hiſtoria. Nam, *Tacentibus*, inquit Tertullianus cap. 9. *apud nos quoque Propbetis de ignobili aspectu ejus, ipſe paſſiones, ipſæque contumelia loquuntur: paſſiones quidem humanam carnem, contumelia inboneſtam. An auſus eſſet aliquis ungue ſummo perſtringere corpus novum? Sputaminibus contaminare faciem niſi marentem? Quid dicis caeleſtem carnem, quam unde caeleſtem intelligas, non habes? Quid terrenam negas, quam unde terrenam agnoſcas, habes? Eſuriit ſub diabolo, ſitivit ſub Samaritide, lacrymatus eſt ſuper Lazarum,*

2. Probatur 2. ex Tertulliano.

H 2

zarum,

zarum, trepidavit ad mortem; Caro enim, inquit, infirma: sanguinem fudit postremo. II. Promittit lib. IV. contra Marcionem cap. VII. ex corporis actu, quod Christus Lucae IV. 40. omnes infirmos curaret singulis manus imponens, utique, ait Tertullianus, sentiendas. Et cap. ejusdem Operis 20. affert curationem mulieris à fluxu sanguinis, ex contactu fimbriae vestimenti Salvatoris; de qua idem Lucas XII. 44. demonstratque vestimentum corpori, non phantasmati adjacere, ideoque si verum fuit vestimentum, verum quoque fuit inditum corpus. Addit citato cap. 8. ex eodem Luca IV. 29. non solum Christi corpus admisisse contactum, sed contactum violentum, ac plenum, dum Christus dententus, & captus ad præcipitium usque protractus est; asserens quoque Lucretii sententiam,

Tangere enim, & tangi, nisi corpus, nulla potest res:

atque acute observat, nunquam Christum Judæorum manus evasisse, eos per caliginem eludens, sed sedato tumultu, & transiens per medium illorum, ut eo loci scribit Evangelista. III. Eodem adversus Marcionem libro, cap. 43. veritatem corporis Christi demonstrat, ex quo hæsitantibus discipulis, & phantasma illum credentibus Luc. XXIV. 39. Dominus dixerit: *Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Redarguitque Marcionem hunc locum interpretantem, quasi dictum sit, *sicut me videtis non habentem ossa, sicut spiritus*, dicens: *Cur autem inspectui eorum manus & pedes suos offeri, quæ membra ex ossibus constant, si ossa non habebat? Cur adjecit, & scitote quia ego sum, quem scilicet corporeum retro noverant? Aut si phantasma erat usquequaque, cur illos phantasma credentes increpabat? At quin adhuc eis non credentibus propterea cibum desideravit, ut se ostenderet etiam dentes habere.* Utitur consimili argumento Augustinus serm. LXXV. alias XXII. de diversis cap. 7. IV. Ingeniosa est argumentatio, quem Tertullianus necit ex verbo *Exspiravit*, quo Lucas XXI. 46. mortem indicat Salvatoris. Velenim exspiravit caro spiritum, & caro utique fuit: vel si caro non fuit, sed phantasma carnis, cum phantasma nihil sit aliud, quam corpus umbratile confictum à spiritu; dum ipse spiritus exspirando discessit, necesse est, ut discederet etiam phan-

tasma. Nihil ergo, inquit lib. IV. citato, cap. 42. remansit in ligno: nihil pendit post expirationem: nihil de Filato postulat: nihil de patibulo detractum: nihil sindone involutum: nihil sepulchro novo conditum. Atqui non nihil. Quid igitur illud erat? Si phantasma, adhuc ergo inerat & Christus. Si discesserat Christus, ergo abstulerat phantasma. Superest impudentia hæreticæ dicere phantasma illic phantasmatis remansisse. V. Postremo ratiocinatur Tertullianus in libro de Carne Christi cap. 16. ex verbis Apostoli ad Rom. VIII. 3. *De peccato damnavit peccatum carne*, quoniam nisi caro illa fuisset in Christo, cujus natura est in homine peccatrix, non recte diceretur peccatum in ipsa carne evacuatum. Quid enim, inquit Tertullianus, magnum, si in carne meliore, & alterius, idest non peccatricis nature novum peccati redemit? Itaque caro Christi confossa vulneribus, condita tumulo, tentata contactu, atque eo fine assumpta, ut de peccato damnaretur peccatum, fuit caro vera & extensa, non autem phantastica ac spiritalis.

Hæc sane argumenta excuti nequeant cavillis Phantasiatarum reponendum sacras literas, quas egregie tractat Tertullianus, exhibere duntaxat corpus apparens, in quo Christus humanos affectus simulando omnia specierum patravir. Enimvero ne dicta repetamus, si fictum fuit corpus Christi apparentia mortuus est, nec vere resurrexit, nec genus humanum redemit: corruique fides ac spes Christiana. Fuisset etiam Christus fallax mortis, & resurrectionis suæ prænuntiator, injustus discipulorum reprehensor, atque mendax, hominumque seductor. Si quis vero hæc ausus fuerit cogitare, ei respondebimus, quæ scribit Augustinus adversus Faustum parricidam, lib. XXVI. cap. 8. *Homo pessime ac fallacissime, quomodo tibi ego credam, quasi vera dicenti, cum Christum dicas mortem potuisse mentiri? Ergo ille mentiebatur, quando dicebat, Oportet filium hominis occidi, & tertia die resurgere: & tu non mentiris, & dicis, ut tibi vera dicenti credamus? Veracior ergo Petrus, quando ei dixit, Absit Domine, non fiet istud; & unde meruit audire, Redi retro satanas? Et ille quidem non hoc infructuose audivit, qui eam postea veritate mortis Christi usque ad suam mortem correctus, perfectusque prædicavit. Verum si ille, quia tantum putavit Christum non moriturum, audire meruit, Satanas,*

3.
Probatum
ex S. Augu-
stino.

tanus: tu quid mereris audire, qui non ſolum negas mortuum, ſed etiam dicis mortem fuiſſe mentitum? Sed ideo, inquis, mortem quoque ſimulaſſe credendus eſt, quia omnes humanae conditionis ſimulavit affectus. Quis enim tibi hoc contra Evangelium conſeſſurus eſt, quod omnes humanae conditionis ſimulavit affectus? Proſus dixit Evangeliſta, Dormivit Jeſus: dixit, Eſurivit, contriſtatus eſt, exbilaratus eſt, & ſi qua talia omnia vera ſunt, qua ita narrata ſunt, ut non eum ſimulaſſe, ſed plane feciſſe, vel exhibuiſſe conſcripta ſint, &c.

4.
Dei filium
corpus ſuum
ex materna
carne aſſum-
pſiſſe pro-
batur.

PROPOSITIO II. Dei Filius humanum corpus non aliunde, ſed materna traxit ex carne.

Confirmat hæc propositio præcedentem: ſi enim Chriſtus ex Virgine natus eſt, traxitque ex ſemine David originem, conſequitur verum illi fuiſſe corpus, cujus Genitrix materiam ſubminiſtraverit. Itaque propositio hæc probatur ex cap. 1. Matthæi, in quo contextitur Salvatoris genealogia uſque ad Joſeph virum Mariæ: *De qua*, inquit Evangeliſta v. 16. *natus eſt Jeſus, qui vocatur Chriſtus.* Reſpondebant Hæretici hanc Genealogiam ſcriptam non fuiſſe à Matthæo: ſed illorum temeritatem ita revincit Auguſtinus lib. xxviii. contra Fauſtum cap. 2. *Cum cæpero Matthæi Evangelium recitare, ubi narratio nativitatæ ejus tota contextitur, continuo dicet illam narrationem non eſſe Matthæi, quam Matthæi eſſe dicit univerſa Eccleſia ab Apoſtolicis ſedibus uſque ad præſentes Episcopos certa ſucceſſione perducta. Tu mihi quid contra læturus es? Aliquem forte librum Manichæi, ubi Jeſus negatur eſſe natus ex Virgine. Sicut ergo ego credo illum librum eſſe Manichæi, quoniam ex ipſo tempore, quo Manichæus vivebat in carne, per diſcipulos ejus certa ſucceſſione præpoſitorum veſtrorum ad veſtra uſque tempora cuſtoditus atque perductus eſt: ſic & iſtum librum crede eſſe Matthæi, quem ex illo tempore, quo Matthæus ipſe in carne vixit, non interrupta ſerie temporum, Eccleſia certa connexionis ſucceſſione uſque ad tempora iſta perduxit. Et dic mihi, cui libro potius credere debeamus, ejusne Apoſtoli, qui Chriſto, cum adhuc in terra eſſet, ad hæſerant, an nescio cui Perſæ, qui tanto poſt natus eſt? Adde non Matthæum ſolum ſcribere Chriſtum ex Virgine natum, ſed & Lucam 1. 35. referentem verba Gabrielis Angeli, *Quod naſcetur ex te ſanctum: nec non Apo-**

ſtolum ſcribentem ad Rom. 1. 2. *Factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem:* & ad Galatas iv. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege.* Idem confirmat ea Chriſti appellatio *Filius hominis*, tam in Evangeliiſ frequens: non enim vere Chriſtus filius hominis diceretur, niſi originem haberet ex homine, inquit lib. iv. in Lucam cap. 49. Venerabilis Beda. Vide etiam quæ de vaticinio Iſaiæ vii. 14. dicta ſunt capite præcedenti.

OBJECTA DILUUNTUR.

Phantaſiæ opponunt 1. Verbum nonniſi ſpecietenus humanum corpus geſtaſſe Scriptura ac ratio demonſtrat, ſ. Obſicitur. 2. Scriptura quidem ſcribente ad Philipp. Apoſtolo ii. 7. *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo.* Atque ad Rom. viii. 3. *Miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati.* Accedit quod 1. ad Corinth. xv. 50. *Caro damnatur his verbis: Caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt:* & denique idem Apoſtolus 2. ad Corinth. v. 16. ait, *Et ſi cognovimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc jam non novimus.* Ratio autem multiplex afferri poteſt: ac primo, quod videatur Deo indignum humanam carnem induere, ac ſeſe filiorum Adæ ſubjicere conditioni: tum quod abſurdum ſit putare Unigenitum Dei factum Angelicis ſpiritibus deteriorem: inſuper quod aſſumptio carnis nequeat percipi abſque aſſumentis mutatione, cum tamen nulla mutatio poſſit in Deo excogitari. Accedunt his experimenta, cum enim corpus, Philoſophorum ſententia, ſit natura ſua extenſum, ideoque impenetrabile ac ſolidum: corpus Chriſti, quod creditur in lucem editum non fracto virginali ſecreto, necnon ad vitam clauſo monumento rediſſe, ingreſſum januis clauſis ad Apoſtolos, evanuiſſe ab eorum aſpectu, gradiens ſuper undas, in aëra ſublatus, neque ab hoſtibus, nunquam niſi quando ei placuit, deprehenſum, hoc, inquam, corpus fuit diverſe à noſtro naturæ.

Reſp. Pauli ad Philippenſes ſenſum Reſponde-
eſſe, quod etiamſi Chriſtus in forma tur.
Dei eſſet, ac poſſet glorioſam ducere vitam; cum tamen in mundum advenerit ad homines ſanguine ſuo redimendos, dignatus eſt tanquam ſervum ſe gerere, & ſingulari obedientiæ exemplo humiliare ſemetipſum uſque ad mortem crucis, ita, ut exteriori vitæ converſatione habere.

H 3

beretur, sicut ceteri hominum, quamquam esset longe præstantior, nec mortis necessitati subiectus. Hortatur enim eo loci Apostolus, ut exemplo Christi nihil per contentionem & inanem gloriam operemur. Itaque quod Paulus ait, *In similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*, non ad carnis substantiam, sed ad vitæ consuetudinem, & vulgarem de Christo existimationem est referendum. Habes hujus phraeos exempla Judicum xvi. 7. in Psalm. lxxx. 7. Etsi autem hæc responsio videtur mihi plana, ac certa; eas, quas alii tradunt, non prætermittam. Ac Tertullianus adversus Marcionem scribit Filium Dei factum in similitudinem hominum ratione conceptionis; quoniam probatur quidem filius Joseph, sed per Spiritum sanctum absque virili semine generatus est. Ambrosius autem, cui permulti subscribunt, *habitu ac similitudinem*, pro ipsa naturæ humanæ substantia interpretatur, scribens Epist. 46. ad Sabinum *Nec sibi blandiatur virus Apollinaris, quia ita legitur, Et specie inventus ut homo. Non enim negatus est homo Jesus; cum alibi ipse Paulus de eo dicat, Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus; sed confirmatus est. Id enim est usus & moris Scripturæ sic significare. Sicut & in Evangelio legimus; Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre. Sicut ergo quasi unigenitus Dei filius, ita quasi homo dicitur, & perfectio fuisse in eo hominis non negatur.* In Epistola autem ad Romanos dicitur Christus factus in similitudinem carnis peccati, quia ejus caro non erat caro peccati, non enim de traduce mortalitatis in Mariam per masculum venerat; quare cum mortuus sit, & de peccato sit mors, *habuit carnem non peccatricem, sed tamen similitudinem peccati*, inquit lib. contra Adim. cap. xxi. Augustinus. Recte ab eodem Augustino exponitur alter Apostoli textus ex priori ad Corinth. de vera Relig. cap. 12. ubi ait: *Per peccatum vita hominis carnalis & terrena efficitur, & ob hoc etiam terra, & caro nominatur: & quamdiu ita est, regnum Dei non possidebit.* Ita caro accipitur Genes. vi. 3. 12. Ps. lv. 5. & alibi. Præterea cum ibidem Apostolus loquatur de corpore resurgentium, per *carnem & sanguinem* intelligit corpus fragile ac fluidum, ut demonstrat idem Augustinus contra Adimantum cap. xxi. In altera demum ad Corinthios docet Apostolus neminem existimandum esse *secundum carnem*, id est, secundum præ-

sentem mortalium conditionem, quemadmodum Christus, qui exinanitionis tempore videbatur *despectus & novissimus virorum*, nunc gloria & honore coronatus est: ac simul admonet non habendam esse rationem consanguinitatis, cum simus in Christo *nova creatura*, neque illius sint hæredes, qui eis fuerunt carnali propinquitate conjuncti, sed qui novitate spiritus regenerantur. Accipitur ergo *cognoscere*, ut sola lectione liquet, pro *existimare*: quemadmodum Exodi i. 8. Prov. xxix. 7. Joan. x. 27. & in priori ad Corinth. viii. 3.

Rationes à Phantasiastis productæ nil prorsus probant. Ad primam namque dicimus non esse indignum Deo induere, quod manibus suis plasmavit, absque contagione peccati. *Si enim visibilia munda à visibilibus immundis contingi possunt, & non inquinari, quanto magis invisibilis & incommutabilis Veritas per spiritum animam, & per animam corpus suscipiens toto homine assumpto ab omnibus eum infirmitatibus nulla sui contaminatione liberavit?* inquit Augustinus de Agone Christiano cap. 18. Addit indigna & abjecta sentire potius de Christo Manichæos ipsos, ac Marcionitas; quoniam veritas mendacio inquinari potest, non carne: quod etiam animadvertit Tertullianus lib. contra Marcionem iii. Cap. 7. Altera ratio exploditur, quoniam revera Filius Dei secundum assumptam humanitatem paulo minus ab Angelis minoratus est, ut inquit Psalm. viii. 6. sed nulla hinc Dei filio contumelia, quia hæc assumptio non est in ipso necessitas conditionis, sed præconium humilitatis, qua consuluit humano generi, & nos propriæ gloriæ fecit consortes, non depressa divina natura per copulationem humanæ, sed exaltata natura humana per consortium divinæ. Ad tertiam rationem, quoniam eam solvimus præcedenti libro cap. xi. nunc cum Tertulliano de Carne Christi cap. 3. repōnimus ea tantum mutari & in aliam naturam converti, quæ dum uniuntur aut non permanendo pereunt, aut perfectionem, qua carebant, recipiunt. Ac Christus, ut etiam docet Augustinus lib. ii. de Actis cum Fel. Manich. cap. 19. *assumpsit humanitatem, non amisit divinitatem: neque in carne ipse deterior factus, sed caro in illo melior facta est.*

Experimenta philosophicis argumentationibus confirmata principio in Phantasiastas retorquentur; quippe si corpus est, quod extensionem habet, loco continetur, palpatur, ac tangitur; quomodo

6.
Uterius Re-
spondetur.

7.
Retorquentur
in Advers.

do non est verum Christi corpus, panis indutum, reclinatum in præsepio, funibus colligatum, flagellis caesum, clavis confixum, lancea vulneratum, sindone involutum, sepulchro reconditum, & discipulorum manibus contritatum? Prodigia vero enarrata habent in omni Philosophorum sententia facilem solutionem. Respondebit Peripateticus, cum gravitatem, tum penetrabilitatem corporum, imo extensionem ipsam localem, esse proprietatis, quæ tolli divinitus possint, aut impediri. Qui in dimensione statuunt naturam corporis, dicunt non esse arduum divinæ omnipotentiae illam extendere, aut constringere. Contentent aliqui nutu Dei transferri, etiam non tacto medio, quodlibet corpus de una in aliam viciniam: verum hæc ad Philosophos.

8. *Obijciunt* 2. Opp. 2. Nullum est argumentum ad probandum carnis Christi veritatem, quod ut homo apparuerit, atque se tractandum exhibuerit Apostolis. Primo enim indubitatum est, aut ipsum Dei Filium, aut Angelos in veteri Testamento hominibus apparuisse, cum tamen nullum verum corpus haberent, aut saltem non proprium. Deinde sentiunt complures, quod possint spiritus præstare effecta similia corporibus per solam circumstantis aeris motionem, ut explicavimus libro x. cap. 14. Insuper, si placeat Christo aliquando carnem adhæsisse, possumus negare fuisse ei propriam, ac natam, ut de specie columbæ, in qua Spiritus sanctus apparuit, scribit cap. 22. de Agone Christiano Augustinus. Postremo cur non dicamus eum Basilide apud Epiph. H. 24. & Mahumete Az. 6. non Christi corpus in ligno suspensum, sed Simonem Cyrenæum, aut Judam apostatam, sive cum Manichæis fuisse crucifixum, non Christum, sed diabolum, ideoque perire argumenta fere omnia, quæ ex Tertulliano & Augustino collegimus?

9. *Respondetur*. Resp. ad 1. cum Augustino libro xxix. contra Faustum cap. 4. potuisse quidem Dei filium loqui & apparere hominibus, quamvis in carne non natum, sed noluisse. Hoc autem eum voluisse ideo certum est, quia hoc fecit: hoc vero eum fecisse ideo non dubitamus, quia non cuiquam hæretico, sed ejus Evangelio credimus. Retorquemus etiam argumentum; quoniam corpora in quibus, sive Dei filius, sive Angeli olim apparuerunt, etsi assumpta, non nata, vera ac solida fuisse tradunt quamplurimi. Etiam reponimus demonstrasse ip-

fos Angelos se aëria, & subtilia gestare corpora affirmantes uti se tantum cibo invisibili, ut Raphael ait Tobiae xii. 19. cum Christus se verum hominem exhibuerit. Atque ad secundam dicimus admissa ea Philosophorum sententia, discerni imaginariam spiritus apparitionem à vera, quod in illa corpus phantasticum non videtur indifferenter ab omnibus, sed ab iis tantum, in quibus radiorum flexione imaginaria visio excitatur: ideoque in veris corporibus apparuisse tam Angelos, qui à tota Abrahami, Lot, ac Tobiae familia eodem sensu videbantur, quam Christum, quem omnes conspexerunt, tetigerunt, palparunt, affectum eadem oris forma, eadem extensione membrorum, eademque corporis soliditate: atque hunc maxime, qui, cum veritas sit, contestatus est se hominem esse, non spiritum: quod de nullo angelorum divina tradunt eloquia. Ad tertium responderi posset Spiritum sanctum non assumpsisse verum corpus columbæ, sed speciem, atque figuram, ut scribunt Chrysostomus Hom. xii. in in Matth. Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 5. ac dubitare videtur Augustinus in 14. de Trinit. cap. 21. Neque eadem est ratio de Christo, quoniam de Spiritu sancto inquit Joan. cap. 1. 32. *Vidi Spiritum descendantem quasi columbam*, de Christo autem versu 14. *Verbum caro factum est*. Est autem versu 32. in Græco particula *ὡς*, *quasi*, ambiguae significationis, ac versu 14. particula *ὡς*, *quasi*, ut appellant, *ὡς* *definiens*. Verum dato, quod Spiritus sanctus in vera columba apparuerit; cum Augustino eodem cap. 22. de Agone Chr. argumentum retorqueo, quia *sicut non oportebat, ut homines falleret filius Dei, sic etiam non oportebat ut falleret Spiritus sanctus*. Quare utrumque assumpsisse verum corpus docet S. Thomas 111. p. art. 7. q. 39. & Doctores Scholastici communiter in dist. xiiii. Libri primi. Quærenti autem, cur Christi corpus proprium, ac natum sit, & corpus columbæ assumptum tantummodo à Spiritu, respondet ibidem Augustinus citato capite xxii. de Ag. Chr. *Quia non columbas liberare venerat Spiritus sanctus, sed hominibus significare innocentiam, & amorem spiritalem, quod in columbæ specie visibiliter figuratum est*.

Crucifixum aut Simonem Cyrenæum, aut Judam, aut Diabolum, affirmare non possumus, quoniam istorum nemo est hominum Redemptor, ac Mediator, neque talem perpeffos mortem Scriptura testa-

testatur. Antequam Simon tolleretur crucem ejus, jam per urbem illam detulerat Christus, & jam inceserat flagellis cæsus, portansque spineam coronam. Frustra itaque fingitur crucifixus Cyrenæus, ne Filius Dei afficeretur ludibrio. Judas laqueo suspendit se, ut legimus Matth. xxvii. 4. & Act. Apost. i. 18. Manichæis denique dicentibus crucifixum principem tenebrarum respondet Augustinus de Fide cap. 33. *Miseri! non timetis ut dicatur vobis in judicio: Ego eos liberavi, pro quibus passus sum. Ite: ille vos liberet, cui meas adscribitis passionem?* At refutatur insignis error ipso signo Crucis, quo dæmon perterritus fugatur, atque confessione Martyrum, quorum vulnera dicuntur stigmata Christi, non diaboli.

10. **Obijciunt** 3. Opp. 3. Ut demus Christo fuisse corpus aliquod, quod tanquam aqua per tubum, transierit per uterum Virginis, atque dici possit in ea natum, quemadmodum ait Angelus Josephum alloquens Matth. i. 20. nulla ratione possumus affirmare fuisse hoc corpus ex Virgine procreatum. Enimvero negat ipse Christus Mariam esse matrem suam: nam ipsa interpellante, ut aquam in vinum verteret, tanquam faminx nullo sibi carnis vinculo conjunctæ respondit, *Quid mihi, & tibi est mulier?* Joannis ii. 4. Cuiusdam ei dicenti, quod à Matre, ac fratribus suis inquireretur, inquit, *Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?* Matth. xii. 48. Exclamante insuper pia muliere, *Beatus venter, qui te portavit,* inquit, *Quinimo beati, qui audiunt verbum Dei, &c.* Ac demum in cruce moriturus stantem Virginem ita est allocutus, *Mulier, ecce filius tuus;* Joannis xix. 26. Negat igitur Dominus se à Maria virgine generatum.

11. **Respondetur.**

Resp. perperam hæc à Manichæis obijci ad probandum Christum ex Virgine incarnatum non esse, & ex ea factum, & natum, uti expressum est in Scripturis paulo supra productis. Ad hæc vero, quæ opponunt, sit prior, ac generalis responsio tradita ab Augustino de Fide contra Manichæos cap. 23. aliquando Christum non appellasse Virginem nomine matris, *Quia exemplo suo docebat negandos esse terrenos parentes propter Deum.* Opera enim divina facienti terrenos affectus obstrepere non debebant. Deinde ad singula respondemus. Atque ad i. dicimus Joannem eodem cap. 2. v. r. 3. & 5. scribere Mariam fuisse Christi matrem.

Erat, inquit, mater Jesu ibi: Dicit mater Jesu ad eum: Dicit mater ejus ministris. Itaque Manichæus caveat ne cogatur credere Evangelistam fuisse mentitum, quia ait, *Erat ibi mater Jesu: aut ipsum Christum falsa morte passum propter delicta nostra, & falsas cicatrices ostendisse propter justificationem nostram.* Si enim falsa mater; falsa caro, falsa mors, falsa vulnera passionis, falsæ cicatrices resurrectionis: ait Augustinus Tract. viii. in Joan. num. 7. Respondet præterea idem S. Pater seq. num. 9. Dominus Jesus Christus, & Deus erat, & homo: secundum quod Deus erat, matrem non habebat; secundum quod homo erat, habebat. Mater ergo erat carnis, mater humanitatis, mater infirmitatis, quam suscepit propter nos. Miraculum autem quod facturus erat, secundum divinitatem facturus erat, non secundum infirmitatem. Quod proferatur ex cap. xii. Matth. ita egregie refellitur à Tertulliano de Carne Ch. cap. 7. *Oro te, Apelles, vel tu Marcion, si forte tabula ludens, vel de histrionibus, aut aurigis contendens, tali nuntio advocaveris, nonne dixisses, quam mihi mater, aut qui fratres? Deum prædicans, & probans Christum, legem & prophetas adimplens, tanti retro avi caliginem dissipans indigne usus est hoc dicto ad percutiendam incredulitatem foris stantium, vel ad excutiendam importunitatem ab opere revocantium?* Solvit idem Tertullianus quod obijciunt ex cap. xi. Lucæ dicens in 4. contra Marcionem, Christum felicitatem ab utero, & uberibus matris suæ transulisse in discipulos: idque explicans magis Augustinus Tract. x. in Joan. num. 3. ita Christi verba interpretatur: *Mater mea, quam appellatis felicem, inde felix, quia verbum Dei custodit: non quia in illa Verbum caro factum est; sed quia custodit ipsum Verbum Dei, per quod facta est, & quod in illa caro factum est.* Homines non gaudeant prole temporali, exultent si spiritu junguntur Deo. Ultimum petitum ex cap. xix. Joannis in adversarios retorquatur, tum quia ibidem v. 25, & 26. Evangelista demonstrat Mariam fuisse Christi matrem, dicens: *Stabat juxta crucem Jesu mater ejus: Cum vidisset ergo Jesus matrem;* tum etiam, quia Christi Virginem Joanni commendans agnovit matrem moriturus, de qua fuerat mortaliter natus, ut recte S. Pater Tract. cxix in Joannem; quia humana patiens, ex qua fuerat factus homo, affectu commendabat humano.

Opp.

12. **Obijciunt** 4. Opp. 4. Habuisse Christum caeleste, atque aethereum corpus, affirmat Apostolus in prima ad Corinth. cap. xv. 47. his verbis: *Primus homo de terra terrenus; secundus homo de caelo caelestis*. Ut ergo corpus Adæ fuit terrenum, atque, ut appellat Tertullianus lib. v. contra Marcionem, *limaceum*: ita corpus Christi fuit spiritale, ac sidereum. Neque enim referri debent Apostoli verba ad corpus resurgentium, cum loqui ipsum de solo corpore Christi demonstrent Græci codices, qui habent, *ὁ δευτερος ἀνθρωπος ὁ νέος ἐξ οὐρανό*, *Secundus homo Dominus de caelo*.

13. **Respondetur** Resp. revera Apostolum accipiendum de resurrectione, *in qua caelestis homo erit*, non quia corpus, quod de terra factum est, *non ipsum erit, sed quia domino caelesti jam tale erit, ut etiam caelo incolendo, non amissa natura, sed mutata qualitate conveniat*. Ita S. Pater lib. xlii. de Civit. Dei cap. 23. Hanc esse verissimam responsionem idem Augustinus demonstrat lib. xi. contra Faustum cap. 3. ex quo Apostolus præmittat v. 44. *Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale*. Verborum ergo, quæ obijciuntur, sensus est, primum homines habere corpus animale, ac morti obnoxium ob generationem ex Adam; at post resurrectionem corpus spiritale, & incorruptione donatum propter regenerationem in Christo. Quod attinet ad Græcam versionem respondet Bellarminus lib. ii. cap. 27. fuisse à Marcione corruptam, quod probat etiam ex quinto adversus hunc hæreticum Tertulliani libro. Aegre hæc excipiunt hæretici, qui Græcum novi Testamenti Codicem Latino præferunt. Et tamen Erasmus ille, cujus judicium tanti faciunt, putat verbum *νέος* adscriptum à studio, probatque ex verborum antithesi lectionem Vulgatæ magis videri germanam. Idem censet cum aliis multis Vatablus. Ego

minimum puto inter utramque lectionem, græcam, & latinam interesse discrimen: nec fortasse Marcion textum corrupit, cum similiter habeat Syriaca, & Arabica: quare idem est *secundus Adam*, ac *Dominus*, cujus imaginem portabit justus in corpore incorruptibili. Neque hinc consequitur corpus Christi fuisse caeleste; quoniam Apostolus locutus est de Christo post resurrectionem, quam antea diserte proponit dicens: *Tradidi enim vobis in primis quod & accepi: quoniam Christus mortuus est secundum Scripturas: & quia sepultus est, & quia resurrexit secundum Scripturas*. Vide Augustinum citato libro xi. contra Faustum cap. 3. Tandem affirmo Christum dici hominem caelestem, *quia Filius Dei de caelo venit ad carnem, qua suscepta, & homo exterius fieret, & Deus interius permaneret*: atque ita idem Augustinus libro adversus Faustum ii. cap. 4. Hanc postremam responsionem confirmo ex ipsa, quæ opponitur, lectione Græca; nam hæc ubi legit Vulgata *caelestis*, habet tantummodo *ἐξ οὐρανό*, *de caelo*, non refragante Syro, & Arabæ interpretibus.

Oppones ultimo: Si voluisset Filius Dei veram carnem suscipere, illam prorsus ex nihilo creasset. Resp. cum Augustino libro xxvi. contra Faustum cap. 7. Potuisse filium Dei humanam veramque carnem formare unde formavit primo homini: potuisse corpus caeleste, & aereum commutare in humanæ carnis verissimam qualitatem: potuisse ex nihilo verum corpus producere: sed tamen ex Maria Virgine natum Christum, & verè natum, verè mortuum, ut scriptum est in Evangelio. Summa hujus consilii penes illum est. *Sive quia utrumque sexum, quem creaverat, etiam hoc modo commendandum bonorandumque judicavit, assumendo formam viri, & nascendo de femina, sive aliqua alia causa: quanam illa sit, non temere dixerim*.

14.

Objectioni
7. respondetur.

CAPUT III.

De Christi Genealogia à Matthæo, & Luca Evangelistis conscripta.

SUMMARIUM.

1. Genealogiam Christi explicat Augustinus.
2. & Julius Africanus.
- 3 & 4. Aliorum explicationes.

- 5 & 6. adducitur, & refellitur illatio Basnagii.
7. Enervantur argumenta criticorum.

NON solum Manichæi, de quibus supra, verum etiam Porphyrius, Celsus, Julianus Apostata, alique Christiani R. P. Berti Theol. Tom. V.

stianæ Religionis hostes Christi genealogiam evertere conati sunt, propterea quod diversa ratione illam contexuerint

I

Mat